

Doprovodné dělo.

Ročník 1933 „Vojenských rozhledů“ přinesl několik článků o doprovodném dělostřelectvu. K nim připojuji dnes několik věcných a zajímavých úryvků z von Leyenovy práce „Vom Zusammenwirken der Waffen“.

Tu praví autor: „Čím méně přehledu skýtá bojiště, tím více nutno svazky těžkých zbraní dělit a tyto díly podržít malým pěším oddílům. Přidělení zde nestačí, neboť jednou z nejdůležitějších podmínek úspěchu je bezvadná úprava velení. Jen jediný velitel musí rozkazovat. Jen tak se předejdou třenice, které nutně vznikají, když několik velitelů do věci mluví a není jednoho, kterému by byli podřízeni.

Spolupráce lehkých a těžkých zbraní je tak upravena, že společný velitel dává těžké zbraní (doprovodnému dělu) přesně vymezené, jasné požadavky bojové. Je-li požadavek splněn, hlásí to velitel doprovodné zbraně veliteli celku (předvoje, praporu a p.) a dostane podle potřeby nové úkoly. Tím ovšem není vyloučena možnost, aby se podvelitelé neobraceli přímo na velitele doprovodné zbraně s žádostí o podporu. Tato žádost musí být upravena tak, aby doprovodná zbraň mohla z ní vyvodit jasný bojový požadavek, který odpovídá jejím vlastnostem. Doprovodné zbraně jsou v těchto případech povinny požadovanou podporu poskytnout, jestliže nemají jiný, v celkovém zájmu důležitější úkol. Rozhodnouti o tom je věc velitele doprovodné zbraně.“

„Němci si představují baterii pěchotních děl vyzbrojenu 6 děly. Výbava střelivem je v poměru k množství úkolů skrovná, takže použití je též omezeno. Pěchotní děla mají pracovat v prostoru bojiště pěchoty a mají působit hlavně překvapením. To vyžaduje často střelbu z otevřených palebných postavení, nejvýše skrytých za terénní masky. Z toho plyne, že nemohou zůstat dlouho v témže postavení. Musí nejen znenačání a rychle vystoupit, ale také právě tak rychle zmizet, když jest jejich

úkol splněn. Je chyba ponechávat pěchotní děla dlouho v postavení, z kterého střílela, neboť tam budou ihned zpozorována a stanou se terčem nepřátelského dělostřelectva.

Všechny tři těžké pěchotní zbraně (těžký kulomet, minomet, pěchotní dělo) se hodí k boji proti obrněným vozidlům. Na větší vzdálenosti (přes 800 m) má však účinek jen pěchotní dělo.

Jinak může pěchotní dělo bojovat s úspěchem proti uzavřeným, malým cílům anebo proti takovým, které jsou skryty za svislými, nepříliš silnými kryty, na př. méně silnými zdmi.

Je škoda každé rány, vypálené z pěchotního děla s takovým bojovým úkolem, který neodpovídá vlastnostem této zbraně.“

O spolupráci dělostřelectva s pěchotou vůbec praví v. Leyen v závěru: „Spolupráce je těžká, jinak by nebylo nutno poukazovat při každé příležitosti na to, jak je důležitá. Její obtíže rostou s rychlostí spádu mírových cvičení (nedostatek času). Při nich se často nemohou uplatnit opatření, která byla pro spolupráci obou zbraní úplně správně provedena a která by ve vážném případě jistě nesla své plody. To nás však nesmí zrazovat od toho, věnovat právě při mírových cvičeních spolupráci pěchoty s dělostřelectvem obzvláštní péči. Také zde platí stará, v své pravdivosti znovu potvrzená věta: Co není cvičeno v míru, to neovládá vojsko ve válce.“

Až do konce světové války nevedly všechny pokusy ke konečné a vhodné realizaci doprovodného dělostřelectva, ba ani k jednotnému názoru a porozumění pro bojovou a manévrovou doktrinu této zbraně. Po válce se pokračuje v řešení doprovodného dělostřelectva všude jednak prakticky (zařadováním částí divisií dělostřelectva jako doprovodného na manévrech a větších cvičeních vůbec), jednak teoreticky (úvahy a návrhy v odborných revuích, nehlédě ke kusým článkům předpisovým). V celku však zůstává doprovodné dělostřelectvo dosud neúplně řešenou otázkou. Můžeme si ji rozložit na několik otázek částečných.

I. Materiál.

Podle mého názoru musí být především dostatečně rozvážen a hledán vhodný dělový materiál pro doprovodné dělo. Dělový materiál doprovodného dělostřelectva musí být pohyblivý a dostatečně účinný.

Pohyblivý proto, že musí být způsobilý k rychlému poměrně manévru v terénu, ba i v pásmu bojující nebo bojově manévrující pěchoty neboli v pásmu účinku nepřátelských zbraní ručních a doprovodných, i dělostřelectva vyšších jednotek. Musí proto často měnit palebné postavení neboli manévrovat.

Dostatečně účinný proto, aby mohl zdolat cíle, na které vlastní těžké zbraně pěchoty, t. j. těžký kulomet, minomet a pěchotní dělo malé ráže nestačí. Jsou to blízké odpory a cíle pěchotu přímo ohrožující a útočná vozba.

O těchto vlastnostech budeme uvažovati především se zřetelem na upotřebitelnost dosavadních děl, nejvýše zdokonalených poměrně ne příliš nákladnou adaptací nebo rekonstrukcí. Konstrukce nové zbraně je nejen příliš nákladná, avšak i zdlouhavá, výcvikově obtížná a může být i neúčinná, jestliže její zlepšení není pronikavé.

Pohyblivost děla závisí zejména na jeho váze. Ujijeme tudíž na doprovodné dělo materiálu lehkého dělostřelectva. Lehká děla jsou: 75 cm horský kanon vz. 15, 10 cm horská houfnice vz. 16/19, 8 cm lehký kanon vz. 17 a 10 cm lehká houfnice vz. 14/19. Budeme tedy vybírat z tohoto materiálu.

Druhou složkou pohyblivosti děla je způsob dopravy. Máme dopravu lidmi, koněm a motorem. Doprava lidmi je příliš pomalá a na větší vzdálenost, přes několik desítek metrů, nemožná i pro nejlehčí dělo (viz VR. čís. 6 1933, článek pplk. gšt. Maška); proto ji ihned vyloučíme. Zbývá doprava koněm nebo motorická (traktor anebo tank). Máme-li na mysli taktický manévř v pásmu bojující pěchoty, nebyl dosud a myslím, že nebude ještě dlouho k užití traktorem předstížen ve významném, prakticky upotřebitelném a pro každý terén stejnohodnotném měřítku. Konstrukce dělového tanku pak značí novou zbraň, a to nechceme. Nutno se tedy zatím rozhodnout pro dopravu koněm.

Máme nyní volbu materiálu doprovodného dělostřelectva již už vy-
mezenou a můžeme říci, že nejvhodnějším bude jedno z výše uvedených děl, dopravované koněm, zajisté nejlehčí a nejvýhodnější vzhledem na účel.

Nejlehčí je nájisto horský kanon; pak lehký kanon a potom horská a lehká houfnice.

Nejvýhodnější vzhledem na účel bude dělo se zakřivenější drahou střely. Poněvadž je horský kanon řešen balisticky pro použití v horském terénu, není u něho nevýhody kanonu lehkého, t. j. příliš ploché dráhy střely, která se stává výhodou jen při přímé střelbě, t. j. při střelbě z otevřeného palebného postavení. To nebude však ani pro doprovodné dělo příliš časté. Je tedy horský kanon jednak vahou, jednak i balisticky výhodnější než kanon lehký.

Výhodou houfnic jest ještě snadnější přestřelnost krytu a i vlastních vojsk při malých dálkách, které jsou pravidlem pro doprovodné dělo, a také větší ráž a tudíž i větší účinek. V otázce zásoby střeliva, a to jak toho, které může doprovodné dělo mít s sebou, tak onoho, kterým může být doplněno, je však větší ráž nevýhodou. Kdybychom chtěli tuto nevýhodu, jakož i nevýhodu velké váhy houfnic vyloučit, musili bychom konstruovat novou houfnici menší ráže neboli nový materiál a to nechceme.

Výhodu většího dostřelu u lehkého kanonu a u obou houfnic netřeba pro doprovodné dělo mít na zřeteli, poněvadž zde není potřebná.

Z uvedených důvodů zůstává tedy jako nejvýhodnější a nejlehčí dělo pro doprovodné dělostřelectvo s hlediska balistického, střeleckého a zásobování střelivem 75 cm horský kanon vz. 15.

II. Doprava.

Máme několik způsobů dopravy materiálu koněm.

a) Nesení. Výhodou tohoto způsobu dopravy jest jeho téměř úplná nezávislost na obtížích terénu; můžeme skoro tvrdit, že tam, kam může pěšák, tam může i nesené dělo.

Nevýhody jsou čtvěři:

1. Ohromný aparát celkový (počet soumarů, počet vodičů soumarů kromě normální obsluhy děla, pozorovacích, pátracích a spojovacích or-

gánů a potřebné zálohy), který tento způsob dopravy potřebuje a který lze těžko v terénu ukryt.

2. Poměrně dlouhý čas, kterého je třeba od doražení do palebného postavení, až k vypálení první rány; zvýšená zranitelnost a naprostá bezbrannost personálu i koní v tomto čase a silně zvýšená možnost prozrazení se nepříteli po celou dobu skládání materiálu se soumarů a připravování děla ke střelbě.

3. Příliš malá zásoba střeliva, kterou může nést dělo s sebou, nemá-li se příliš zvětšit počet muničních soumarů a jejich vodičů a tím i celkový aparát.

4. Konečně poslední a nejzávažnější nevýhodou je přílišná pomalost této dopravy. Doprovodné dělo bude nuceno měnit často a rychle palebné postavení. Rychle buď proto, že bylo objeveno, nebo proto, že musí dohonit svou pěchotu, která zatím využila jeho palby k postupu. U neseného materiálu je obojí velmi obtížné.

b) Tažení a vezení — kombinace tažení koňmi v tandemu a vezení na selských vozech. Nevýhody této kombinace popsal v svém článku pplk. gšt. Mašek. — Připojuji jen ještě jednu nevýhodu: je to přílišná pomalost při přemístění. Dělo je totiž přece jen rozloženo a pak má pší vodiče soumarů; těmito okolnostmi se rovná tento způsob dopravy v rychlosti vlastně způsobu nesení materiálu, mimo to, že poněkud zmenšuje celkový aparát, t. j. počet scumarů a jejich vodičů, hlavně o soumary muniční a jejich vodiče.

c) Tažení. Nevýhodou jest určitá, třebaže ne příliš značná závislost tohoto způsobu dopravy na obtížích terénu. Další nevýhodou je to, že horský kanon není svou rozložitelnou konstrukcí způsobilý k dopravě rychlostí klusu nebo evalu; zde by bylo třeba rekonstrukce anebo aspoň adaptace děla a přizpůsobení kolesny; o těchto věcech promluví níže.

V ý h o d y tohoto způsobu dopravy:

1. Značná manévrová rychlost 5 až 12 km za hodinu; při tom však 5 km za hodinu je počítáno jen pro výhradně horský terén, kde není možno nikde klusat. Jinak neklesá manévrová rychlost pod průměr 8 km za hodinu.

2. Značná pochodová rychlost, která vždy převyšuje pochodovou rychlost pěchoty a zaručuje tak včasný účinek dělostřelectva, i když musilo být pro kryt nebo utajení ponecháno zpět (za krytem).

3. Způsobilost vypálit ránu k (zahájení činnosti — střelby) téměř ihned po doražení do palebného postavení.

4. Možnost udržet personál stále svěží, neboť veškerý personál se veze.

5. Dosti velká zásoba střeliva, kterou možno vézt s sebou, aniž se tím celkový aparát zvětšuje nebo manévrová rychlost snižuje. Zásoba činí 30 ran v kolesné děla; to je o $\frac{1}{4}$ více, než mohou nést 2 muniční soumaři. Tuto zásobu lze vhodnou organizační polohou více než ztrojnásobit, aniž se tím značněji zvětší celkový aparát anebo sníží manévrová rychlost.

Nevýhodou je, že těchto výhod lze dosíci teprve po dotčené adaptaci nebo rekonstrukci děla a kolesny a určitou organizační polohou a četí.

III. Adaptace materiálu.

V své rozložitelné konstrukci není 75 cm horský kanon způsobilý k dopravě rychlostí potřebnou pro doprovodné dělostřelectvo, má-li být nakolesněn. Důvod je ten, že nesnese otřesy, vznikající nutně při jízdě klusem anebo cvałem.

Je tedy nutno materiál této rychlosti přizpůsobit. Podle mého názoru mohlo by se tak stát dvojím způsobem:

a) buď zpevněním konstrukce děla bez zvětšení váhy a rozměrů děla (nedílná zadní lafeta, nedílná kolébka a spodní lafeta a p., vodorovně fixovaná kolébka s hlavní pro nakolesnění a p.), nebo

b) upravením děla na pneumatiku nebo na zvláštní podvozok. Při tomto řešení by se ovšem nesmělo zapomenout na zpětný účinek pneumatiky při vypálení, který by se musil nějak paralyzovat anebo vyloučit. To jest otázka pro konstruktéry.

Jako kolesnu pro dělo míním kolesnu 8 cm lehkého kanonu vz. 17, t. j. kolesnu vz. 5/19; její adaptace by byla velmi jednoduchá. Bylo by třeba jen snížit kolesnový hák anebo prodloužit svislé rameno tohoto háku a přidělat na kolesnu brzdu. Brzdu proto, že dělo nemá stupátek ani sedátek pro obsluhu.

Za muniční vůz by se hodil lehký pancéřový muniční vůz pro 8 cm kanon vz. 17 s lehkou adaptací jeho vrchní plochy hlomozny jako sedadla pro záložní obsluhu.

IV. Organizace doprovodného dělostřelectva.

a) Všeobecně.

Doprovodné dělostřelectvo vzniklo z potřeby války pohybné, t. j. z potřeby lepší a užší spolupráce alespoň části dělostřelectva s pěchotou. Chceme-li tedy uvažovat o jeho organizaci, musíme ji vyvodit jak v počtu personálu, tak ve vybavení materiálu a v dopravě právě ze zásad pohybného boje, t. j. hodně střeliva a velká manévrovací schopnost a rychlost. Hlavní tíha boje v pohybné válce spočívá na předvojích, na zadních vojích, na útočných nebo obranných skupinách v prostoru hlavního úsilí, anebo na skupinách obchvatných. Jestliže si připomeneme zásadu určující sílu předvojů, t. j. že tvoří $\frac{1}{3}$ až $\frac{1}{4}$ celkových sil, můžeme z ní dedukovat průměrnou potřebu doprovodného dělostřelectva a říci na př.: Pro vyšší jednotku (divisi) potřebujeme doprovodná děla pro jeden pěší pluk.

Je ovšem zřejmé, že se počet doprovodných děl nedá stanovit pevně pro všechny případy. Běží však o stanovení nutného průměru potřeby, kterým jediné možno zatížit mírové rozpočty.

Palebnou jednotkou doprovodného dělostřelectva bude poločeta, jednotkou taktickou nejméně četa. Ponechávám stranou otázku, kolik čet by potřebovala vyšší jednotka a kolik celá armáda. Pokládám však za jisté, že by bylo velmi výhodné postavit už v míru zvláštní jednotky doprovodné již z důvodů výcvikových. Odvolávám se zde na v. Leyenova slova: „Co není cvičeno (a dodejme též co možná vyzkoušeno) již v míru, to neovládá vojsko ve válce.“ V otázce výcvikové má významnou úlohu též dislokace, zvláště u dělostřelectva doprovodného. Toto dělostřelectvo musí veškerý svůj taktický výcvik provádět s pěchotou, poněvadž bez nejužší spolupráce s ní je bezvýznamné. Bylo by tedy v zájmu armády,

aby bylo dislokováno tak, aby všechny pluky pěchoty mohly v období výcviku v praporu a v pluku cvičit s doprovodným dělostřelectvem. Toho by se dalo dosáhnout tím, že by doprovodné čety byly dislokovány v oblastech všech ZVV.

b) Válečná organizace a vybavení palebné a taktické jednotky.

1. Poločeta.

Velitel palebné jednotky musí být velmi dobrým a zkušeným střelcem, energickým a rychle se rozhodujícím velitelem, zručným jezdcem, osobně nebojácným a též výborně fyzicky zdatným, poněvadž úkoly na doprovodné dělo kladené jsou těžké a významné; normálně pracuje v prostoru předních sledů pěchoty, pod přímým účinkem nepřátelských ručních i doprovodných zbraní. Je na biele dni, že všechny ony vlastnosti lze předpokládat teprve u důstojníka s delší již služební dobou a střeleckou praxí. Myslím proto, že by velitelem palebné jednotky měl být starší nadporučík. Dělovod funguje zároveň jako 1. důstojník ve všech jeho povinnostech (střelba, zásobování proviantem i střelivem, plynová služba, zdravotnická služba, skryt a p.). Může jím být buď schopný rotmistr anebo, výjimečně, zvláště schopný a (také při ostré střelbě) zvláště pro tento účel cvičený starší děle sloužící poddůstojník. Obsluha děla musí být vybraní, spolehliví, tělesně zvláště schopní a inteligentní vojíní. Jízdní musí být z nejinteligentnějších a vytrvalí, talentovaní jezdci.

Protože nepřímá střelba bude i u doprovodných děl dosti častá, nutno se postarat též o personál pozorovací, průzkumný a spojovací; mužstvo tohoto personálu musí být zvláště schopné a odvážné, připraveno na zvýšené nebezpečí a tím i na risiko. Jak pro nutný, dobrý skryt, tak pro pohyblivost a lehkou ovladatelnost nutno ovšem počítat s personálem ne příliš četným, zato však kvalitním a pro větší možnost ztrát pamatovat též na přiměřenou zálohu. Průzkumný a pozorovací personál je hipomobilní, spojovací personál pěší a na kolech; ve spojení půjde totiž o telefonní linky normálně velmi krátké, do několika set metrů, a o cyklistické spojení k dirigování manévru při pochodu a postupu nebo ústupu.

Myslím, že by byla výhodná tato organizace:

a) Pozorovací orgány. Velitel poločety s podkoním a poddůstojníkem pro střelbu, všichni tři koňmo. Výzbroj: 2 polní kukátka, záměrná busola a event. i dálkoměr (busola a eventuelní dálkoměr v přípůsobené, lehčí konstrukci, s malým polovičním stativem, aby je mohl nésti jezdec lehce na bedrech (zádech)).

Dohromady 3 osoby a 3 Jc-koně.

b) Průzkumné orgány. Poddůstojník spřežení a 2 patrači, všichni koňmo.

Celkem 3 osoby a 3 Jc-koně.

c) Spojovací orgány. 1 velitel družstva, 4 telefonisté, 2 cyklisté, 1 vozká, 1 telefonní vůz a 2 kola;

3 telefonní přístroje a 1 telefonní přístroj záložní a kontrolní a 6 km jezdeckého kabelu.

Celkem 8 osob a 2 Dl-koně.

d) Poločeta. 1 dělovod — rotm. nebo děle sloužící poddůstojník koňmo,

1 nakolesněné dělo čtyřspřežní,
 1 miřič, 1 pomocník, 1 střelec — na kolesně,
 1 záměrná busola a 30 gr. v kolesně,
 1 pancéřový vůz muniční čtyřspřežní,
 1 časovač, 1 nabíječ-podavač, a záložní obsluha — 1 podkovář;
 1 brzdař, 1 muž — oba poslední na stupátkách hlomozny nebo na jejím
 sedátku, je-li upraveno.

30 gr. šrapnelů v kolesně, 48 gr. v hlomozně.

Celkem 1 rotmistr, 12 mužů a 8 Dl-koní, 1 Jc-kůň.

e) Trén. 1 zásobovací-zavazadlový vůz.

1 vožka, 1 sluha, 2 varnice.

Záložní proviant: 4 masové konzervy, 8 kávových konserv
 a 1 bočník chleba pro osobu, 2 záložní dávky ovsu pro koně.

Záloha mužstva. 1 patrač koňmo, 1 jízdní, 2 muži obsluhy,
 z nichž 1 kuchař, 1 poddůstojník pro střelbu.

Záloha koní: 1 pár předních koní s postroji, zároveň jako pří-
 přež nebo výměna při těžkém tahu, 1 jízdní.

Celkem 8 osob, 1 Jc-kůň, 4 Dl-koně, 1 lehký vojenský vůz, 2 varnice.

K a) Nebylo by praktické vyzbrojovat pozorovací orgány patnácti-
 násobným dalekohledem (příliš těžkým), poněvadž pozorovací dálky ne-
 budou značné a jako úhloměrného přístroje možno použít též záměrné
 busoly. Výhodným by byl dálkoměr v konstrukci, umožňující dopravu
 na pleci jezdce. Důležitá je rekonstrukce busoly. Musí být lehká a lehké
 pouzdro musí být přizpůsobeno k nošení přes plece jezdce; stativ busoly
 též lehký v lehkém pouzdře přizpůsobeném pro jezdce a jeho články po-
 loviční délky, neboť to úplně stačí a zkrátí složený stativ na polovinu
 nynější délky; výhodný by snad byl stativ kovový, trubkový, o třech
 článcích.

V prvním sledu pozorovatelný je vždy jen nejnútnejší personál,
 t. j. za střelby velitel poločety, poddůstojník pro střelbu a 1 telefonista.
 Jinak jen pozorovatel mající službu. Ostatní personál pozorovatelný je
 v druhém sledu u koní. V pozorovací službě kromě střelby se střídají
 velitel poločety, poddůstojník pro střelbu, jeden z patračů a velitel spo-
 jovacího družstva. Podkoní velitele poločety, druhý patrač a vožka
 telefonního vozu mají na starosti koně.

K b) Poddůstojník spřežení je též velitelem druhého sledu poločety,
 t. j. velitelem postavení kolesen, v kterém je vždy také zásobovací vůz
 a na něm anebo s ním jedoucí záložní personál a koně.

K c) Telefonisté jsou rozděleni takto: Velitel řídí stavbu spojení a
 je pak k dispozici veliteli poločety, 1 telefonista jest u přístroje na po-
 zorovatelně, 1 u přístroje v palebném postavení a zbývající 2 pro stavbu
 a opravu linek; cyklisté vykonávají spojení za manévru, jinak jsou
 v druhém sledu pozorovatelný jako záložní pojítko.

Staví se: střelecká linka a linka buď k veliteli pěchoty, nebo někdy
 k veliteli čety, kterou je poločeta spojena i s ostatním dělostřelectvem;
 stanici u velitele pěchoty nebo čety opatří přístroji a obsluhujícím per-
 sonálem anebo zapojí do svých ústředěn jmenovaní velitelé; telefonní
 přístroje jsou: 1 v palebném postavení, 2 na pozorovatelně a 1 funguje
 jako záložní a kontrolní (ke kontrole a opravě linek při poruchách).

K e) Poločeta se zásobuje zásadně u pěchoty, které je podřízena. Za boje donáší stravu ve varnicích záložní mužstvo. Záložní proviant může být zkonsumován jen na povolení velitele poločety.

2. Četa.

Velitelem taktické jednotky, t. j. čety, je štábní kapitán.

Má jen orgány pozorovací a spojovací.

Potřebuje-li orgánů průzkumných, používá patračů podřízených poločet, a to především patračů záložních.

Spojovací orgány má jen k spojení s velitelem přímé podpory a k obsazení konečných stanic svých poločet, které stavějí spojení k němu.

Je poradcem nadřízeného velitele pěchoty v otázce taktického i střeleckého použití čety a má s ním vždy jen spojení osobní; dále má na starosti doplňování střeliva svých poločet.

Je-li použito poločet samostatně, zůstává u vyšší jednotky a stará se o doplnění personálu, materiálu a střeliva svých poločet.

K doplňování střeliva má poločeta 2 pancéřové muniční vozy. Muniční mužstvo a koně jsou zároveň záložním mužstvem a koňstvem pro obě poločety. Každý muniční vůz má 2 záložní jízdní na hlomozně; na kolesně jednoho vozu je miřič, střelec a pomocník a na kolesně druhého trénu nadřízené pěchoty. Celkem mají s sebou 1 palebný průměr střeliva.

Při ztrátě jednoho velitele poločety přejímá velitel čety tuto poločet až do příchodu náhrady.

Početní stav čety:

- a) velitel a podkoní — 2 osoby a 2 Jc-koně,
- b) pobočník — rotmistr na kole — 1 osoba a 1 kolo,
- c) pozorovací orgány — 2 poddůstojníci koňmo, zároveň záloha jezdců pro poločety — 2 osoby a 2 Jc-koně,
- d) spojovací orgány — 4 telefonisté na kolech, zároveň záloha pro cyklisty a kola poločet; žádný materiál, neboť potřebné přístroje dodá nadřízený velitel pěchoty — 4 osoby a 4 kola,
- e) muniční odřad — muniční mužstvo a 2 muniční pancéřové vozy se střelivem čtyřspřežné — 14 osob a 8 Dl-koní,
- f) trén — zásobovací-zavazadlový vůz u bojového trénu nadřízeného velitele pěchoty nebo vyšší jednotky. 1 vozka a 1 sluha — 2 osoby a 2 Dl-koně.

Výhody této četové organizace doprovodu dělostřelectva.

1. U doprovodu dělostřelectva nutno očekávat mnohem větší možnost ztrát než u ostatního dělostřelectva. Tato organizace má 50 % okamžitou zálohu pro eventuální ztráty, takže bojeschopnost je zajištěna.

2. Použití adaptovaného nebo rekonstruovaného materiálu a ráže dosavadní a vyskytující se též v organickém dělostřelectvu divisi je nejen méně nákladné, ale i výhodné pro zásobování střelivem, poněvadž toto střelivo jest již ve zbrojním parku.

3. Tato četová organizace doprovodu dělostřelectva dovoluje též jeho upotřebení jako přímé podpory na širokých frontách, u obchvatných skupin, převědných oddílů a p. bez jakýchkoli doplňků a velmi výhodně právě pro jeho velkou pohyblivost a poměrně velkou zásobu střeliva při malém poměrně aparátu celkovém.

c) Mírový početní stav čety a poločet.

Mírový početní stav čety tvoří:

1. válečný stav jedné poločety, jenž místo pancéřového muničního vozu jest ještě jeden vůz dělový a zásobovací vůz funguje jako telefonní. Tím má mírová četa 2 vozy dělové, 2 vozy telefonní, avšak žádný vůz muniční a zásobovací,

2. z velitelství čety zůstává jen: velitel čety koňmo, rotmistr-pobočník na kole, telefonisté na kolech a 2 patrači koňmo,

3. z druhé válečné poločety zůstává jen velitel a podkoní, oba koňmo.

V. Organisaace výcviku.

Jako u každé jiné zbraně můžeme rozdělit též výcvik u doprovodného dělostřelectva:

a) na výcvik přípravný a

b) na výcvik bojový.

a) Výcvik přípravný obsahuje výcvik jednotlivce, obsluhy, telefonistů, jízdních, jezdců, poddůstojníků a specialistů až po pořadový výcvik v poločetě a četě, obdobný tomuto výcviku u lehkého dělostřelectva divisiho. Tento výcvik trvá asi 5 měsíců, t. j. od 1. listopadu do 31. března.

b) Výcvik bojový obsahuje:

1. pochodová a bojová cvičení za účelem výcviku družin a orgánů (ještě bez pěchoty), asi 1 měsíc, t. j. duben,

2. výcvik u pěchoty, t. j. taktický a polní výcvik pěchoty i doprovodného dělostřelectva společně, při kterém je toto dělostřelectvo přímo podřízeno pěchotě, s kterou cvičí.

V tomto období provede též svou ostrou střelbu, a to opět společně s pěchotou při polní střelbě pěších pluků;

c) Příprava instruktorského kádru. Bojový výcvik trvá až do ukončení závěrečných cvičení, t. j. asi do poloviny září, a po něm následuje příprava instruktorského kádru a koní pro výcvik příštích nováčků.

VI. Souhrn výhod a nevýhod této organisace.

a) Výhody.

1. Velká manévrová rychlost, která neklesá normálně pod 8 km v hodině a může být snadno na kratší dobu zvýšena až na 10 km v hodině. Pod 8 km v hodině klesne jen v krajích vysokých pohraničních hor, a to na 6 až 5 km v hodině; avšak i tu podržuje organisace všechny ostatní výhody.

2. Téměř okamžitá pohotovost k palbě po doražení do palebného postavení, které nelze dosíci u materiálu sice lehčího, avšak rozloženého.

Téměř okamžitá a velmi rychlá možnost odjezdu z palebného postavení, které rovněž není možno dosáhnouti u materiálu rozloženého.

Obě tyto vlastnosti snižují podstatně zranitelnost doprovodného dělostřelectva; to je pro jeho poslání, důležitost a nesnadnou náhradu ztrát okolnost velmi významná.

3. Značná zásoba střeliva, kterou má palebná jednotka u sebe a které při jiné organizaci nelze dosíci bez velmi značného zvětšení aparátu celkového.

4. Poměrně snadné a rychlé doplnění střeliva ze zálohy čty.

5. Více než 50% záloha personálu, kterou možno téměř okamžitě doplnit ztráty a která nezvětšuje celkový aparát tak, aby to bylo na významnou újmu manévrovací pohyblivosti nebo zvětšovalo obtíže skrytu.

6. Stálá svěžest personálu, uchovávaná pro boj, t. j. střelbu, pozorování a spojení, kterou je možno udržet právě tím, že se veškerý personál při pochodu a manévru veze.

7. Poměrně malý aparát celkový, kterého nelze dosíci při jiné organizaci a při jiném materiálu.

Tato vlastnost vynikne nejvíce srovnáním s horskou organizací.

8. Lehkost materiálu na pochodu i v palebném postavení.

Nakolesněné dělo s výstrojem, obsluhou a střelivem by vážilo 1.700 kg, tedy o 540 kg méně než 8 cm kanon vz. 17 a o 920 kg méně než 10 cm houfnice vz. 16/19 nebo 14/19.

Dělo v palebném postavení by vážilo 615 kg, tedy o 600 kg méně než 8 cm kanon vz. 17, a o 650 kg méně než 10 cm houfnice vz. 16/19 nebo vz. 14/19.

b) Nevýhody:

1. Nutnost adaptace nebo rekonstrukce materiálu.

2. Omezení upotřebitelnosti v divokém horském terénu; v něm by bylo nutno sáhnout k speciálně horskému dělostřelectvu (nesenému). Tato nevýhoda však v našich poměrech neustále klesá úměrně s rozvojem a zdokonalením komunikační sítě.

VII. Přesuny na autech (strategické).

Uvažují-li o těchto přesunech, dávám si nejprve tyto dvě otázky:

a) Co by mohlo být vypuštěno, aniž by tím byla podstatně snížena bojová schopnost čty? (Uvažuji o dopravě taktické jednotky, tedy čty.)

b) Co by musilo být vypuštěno a jak věc zařídit, aby bojová schopnost čty byla udržena.

Tyto otázky nutno si dát i z těchto důvodů:

1. Dopravovaný počet personálu a materiálu musí být co nejmenší, ovšem při zachování bojové schopnosti.

2. V automobilní výzbroji armády nejsou vozy způsobilé k dopravě některých druhů materiálu, na př. vystrojených a naložených lehkých vojenských vozů, a proto nutno některý materiál z této dopravy vypustit.

3. Někdy možno značně snížit množství dopravovaného materiálu na přechodnou dobu (několika hodin až jednoho dne), aniž to bojovou schopnost okamžitě snižuje. To lze hlavně v případech, kde běží o materiál, který lze v cílové stanici snadno, jistě a alespoň přibližně v stejné hodnotě získati. Takovým materiálem je na př. záložní proviant vyjma jednodenní dávku konserv, chleba a ovsa, kterou však lze vydat mužstvu

a nabaliti na sedla pro koně jezdecké a sedlové a do koše nákolesnice pro koně náruční; právě tak lze lehké vojenské vozy i s potahy přechodně dosti dobře nahradit vozy selskými s příprěží. Lehké vojenské vozy lze ovšem velmi dobře dopravovat na autech rozložené; rozkládání a skládání vozů však velmi zdržuje nakládání na auta v stanici odjezdu a pohotovost k odjezdu čtyř v stanici cílové.

Z uvedených tří důvodů myslím, že při dopravě doprovodného dělostřelectva auty mohla musil by býti vyložen:

a) záložní proviant kromě jednodenní dávky pro muže a koně, která by byla jednak vydána mužstvu, jednak by byla nabalena na sedlech a kolesnách.

b) personál a materiál spojovací, kromě 2 telefonistů, 2 přístrojů a 8 bubnů drátu; tento personál a materiál by byl naložen na hlomozně muničního vozu,

c) telefonní a zásobovací vozy s jejich potahy a varnice,

d) záložní personál, dopravovaný na lehkých vojenských vozech, a záložní koně.

K dopravě auty by tedy zbyl tento personál a materiál čtyř:

a) Každá poločeta:

Velitel s podkoním, dělovod, poddůstojník pro střelbu, cyklisté, jezdecké koně a kola.

Dělový a muniční vůz s jejich potahy, střelivem, personálem a materiálem, rozmnoženým o personál a materiál uvedený za předchozím b).

b) Velitelství čtyř:

Velitel s podkoním, pobočník, 4 cyklisté, 2 patrači, 4 Je-koně a kola, 2 muniční vozy s jejich potahy a muničním mužstvem.

Celkem pro celou čet:

63 osob, 36 koní, 6 kolesen, 2 děla, 4 hlomozny a 9 kol.

Způsob dopravy.

Pro každý dělový a muniční vůz by bylo třeba jednoho speciálního auta na dopravu děl (Martin nebo Tatra). Na dopravu koní, pak vlečných vozů s lomenou nápravou „U“ a ložnou plochou 2×6 m, do něhož se vejde najednou 6 koní se 4 muži, postroji a krmivem; lomená náprava „U“ proto, aby nakládání koní nepůsobilo přílišných obtíží a nežádalo zvláštních můstek nebo ramp. Můstky by byly tvořeny sklápěcími spodními díly dvojdílných vozových čel. Střední stěnu vlečného vozu, oddělující koně po třech ve směru jízdy (po délce vozu) postavené, asi 1.20 m vysokou, by bylo lze vysunout a byla by zařízena na přivázání tří koní v obou směrech, aby se koně mohli nakládat a vykládat v kterémkoli směru (ve směru nebo proti němu). Koně by bylo možno při tomto zařízení nakládat buď jedním anebo oběma čely vozů; v prvním případě by se vykládalo čelem druhým, v případě druhém byli by koně týž čelem vycouvání.

Při tomto zařízení a početních stavech čtyř by vyžadovala doprava čtyř 6 automobilových souprav, každá by měla speciální auto na dopravu děl a jeden vlečný vůz pro 6 koní. To by činilo 24 náprav pro 6 kolesen,

2 děla, 4 hlomozny, 63 osob, 36 koní a 9 kol. Vzhledem k tomu, že všechen tento personál, koně a materiál táhne jen 6 motorů byl by to jistě způsob poměrně velmi úsporný a praktický.

P o z n á m k a: Popsané automobilové soupravy, t. j. speciální auto na dopravu dělového nebo pancéřového muničního vozu (dělo nebo hlomozna s příslušnou kolesnou) a na ně zavěšený vlečný vůz pro 6 koní, byly by velmi praktické pro menší strategické přesuny všech druhů (ráží) polního dělostřelectva taženého koňmi.

Kapitán děl. Jaroslav Ch y š k a:

Oboustranné pozorování při použití rovnoběžných základů.

Četné úvahy o pozorování střelby v cizích časopisech odborných v poslední době svědčí o jeho významu pro dělostřelectvo; dělostřelci se neustále snaží dosavadní metody, které jsou z praktických důvodů námnoze jen schematické (neexaktní), jednak ještě zjednodušit pro potřeby v boji, jednak zdokonalit po stránce přesnosti, aby používáním jich bylo dosaženo větší účinnosti (racionalisace) střelby dělostřelectva.

Abychom mohli vůbec nějaký způsob zdokonalovat anebo zjednodušovat, musíme znát jeho princip, analytický původ, neboť může být již sám výsledkem schematisování, které šlo na újmu přesnosti. Neznáme-li jeho podstatu, nemůžeme znát ani míru zjednodušujících předpokladů, jež vedly k jeho úpravě. Nemůžeme jej tedy nikdy provádět se zárukou, že se nedopustíme závažných nesprávností, ba i nesmyslů. Ostatně odborná výchova dělostřeleckého důstojníka nemůže být vyznačena řemeslností, která záleží v tom, že si důstojník osvojuje mechanicky spoustu pokynů, pravidel a nařízení; naopak odbornost má být vyjádřena hloubkou, do jaké je s to proniknout v jednotlivostech, s jakou je schopen i nejpodrobnější, nejpřesnější a nejtěžší analýsy daného úkolu. Jen tak jsou dány podmínky pro jeho tvořivou práci, zdokonalování a pokrok. Přiznejme si však, že je mnoho způsobů a pomůcek, jichž používáme a jejichž princip a podstata je skoro všem důstojníkům úplnou záhadou. Tyto pomůcky se pak jeví příliš abstraktními a jen s velkou námahou se vžívají; nikdy nelze očekávat jistotu v jich používání.

V tomto článku chceme referovat o zdokonalení způsobu oboustranného pozorování při použití rovnoběžných základů (stupnic), jehož autor je por. Barbotte (viz *Revue d'Artillerie*, červen 1933). Z věcných důvodů shora vyčtených pokládáme za užitečné kromě prostého referátu podat čtenářům formou výkladu i princip oboustranného pozorování s rovnoběžnými stupnicemi. Tím chceme prokázat, že jsme oprávněni používat tohoto způsobu v různých formách, a naznačit cesty k dalšímu zjednodušování a zdokonalování.

Jak je jisté ještě v dobré paměti, byl tento způsob, vlastně jeho improvisace, zaveden dříve i v našem předpise; improvisace záležela v tom, že rovnoběžné stupnice (základny) byly získávány a posteriori, tedy střelbou, kdežto autorovo zdokonalení záleží v určení těchto stupnic a priori, před střelbou.